



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Tomáše Herce v právní věci žalobce: **A. M.**, zast. Mgr. Pavlem Čížinským, advokátem se sídlem Varšavská 714/38, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo zahraničních věcí**, se sídlem Loretánské náměstí 101/5, Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 2. 2024, č. j. 300919-1/2024-MZV/VO, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 29. 1. 2025, č. j. 36 A 2/2024-70,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á**.
- II. Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal dne 18. 10. 2023 na Velvyslanectví České republiky v Alžíru (dále jen „prvoinstanční orgán“) opakovanou (v pořadí již třetí) žádost o krátkodobé vízum z titulu rodinného příslušníka občana Evropské unie, kterou prvoinstanční orgán rozhodnutím ze dne 4. 12. 2023 (dále jen „prvoinstanční rozhodnutí“) zamítl z důvodu dle § 20 odst. 5 písm. e) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), jelikož se žalobce dopustil obcházení zákona o pobytu cizinců s cílem získat vízum k pobytu na území, a to uzavřením účelového manželství s paní J. M., státní občankou České republiky (dále také „manželka“).

[2] Na základě žádosti žalobce o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza žalovaný rozhodl výše nadepsaným rozhodnutím podle § 180e odst. 6 zákona o pobytu cizinců o souladu prvoinstančního rozhodnutí s § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců. Žalovaný se ztotožnil s prvoinstančním orgánem, že manželství žalobce bylo účelově uzavřené.

[3] Žalobu podanou žalobcem proti rozhodnutí žalovaného zamítl krajský soud nyní napadeným rozsudkem. Krajský soud uvedl, že žalovaný při posuzování (ne)účelovosti manželství přihlédl k negativním i pozitivním indikativním kritériím, zejména ke způsobu seznámení, délce vztahu, četnosti osobního setkání, nevedení společné domácnosti, kulturnímu a věkovému rozdílu, absenci společného komunikačního jazyka, ale i dobré vzájemné znalosti manželů a důvodům, které měly bránit osobnímu setkání. Žalovaný vzal v potaz zrušující rozsudek NSS ze dne 13. 10. 2022, č. j. 6 Azs 141/2021-34, vydaný ve věci druhé žádosti žalobce o krátkodobé vízum a vytykající správním orgánům neunesení důkazního břemene. Krajský soud neshledal jakékoliv pochybení žalovaného a ztotožnil se s jeho závěry.

[4] Krajský soud rovněž poukázal na skutečnost, že žalobce na výzvu prvoinstančního orgánu nedoložil požadované dokumenty, kterými měla být prokázána jeho tvrzení. Neposkytnutí součinnosti může nasvědčovat nepravdivosti tvrzení žalobce a jeho manželky. Žalobce nedoložil, že je s manželkou v on-line spojení a že se učí česky. Úroveň znalosti českého jazyka nemůže dostávat pro komunikaci při řešení běžných záležitostí mezi manželi. Dále tvrzení, že uzavření sňatku navrhla manželka, není v souladu s aktualizacím pohovorem žalobce. Krajský soud neprovedl navržený důkaz výsledkem svědka z důvodu uvedeného v § 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a § 180e odst. 3 věty poslední zákona o pobytu cizinců. Ze stejného důvodu nemohla být pro krajský soud rozhodující skutečnost, že žalobce se od května 2024 nachází na území České republiky a dle svých tvrzení žije se svojí manželkou.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[5] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá výše označený rozsudek krajského soudu kasační stížností z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., na základě kterých požaduje napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení. Kasační stížnost považuje za přijatelnou z důvodu nerespektování ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu, konkrétně rozsudku č. j. 6 Azs 141/2021-34, z důvodu pochybení krajského soudu, které může mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele, a z důvodu, že Nejvyšší správní soud neřešil otázku rozlišení forem „fingovaného“ manželství.

[6] Dle stěžovatele žalovaný nevyjasnil otázku, zda se jedná o klasickou formu oboustranně fingovaného manželství, kdy dvě osoby předstírají, že jsou partneři (manželé), či formu jednostranně fingovaného manželství, kdy jeden z partnerů vstoupil do manželství za účelem obejít imigrační předpisy a druhý manžel v opravdovost manželství věří. Toto pochybení způsobuje nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí a rozsudku. Stěžovatel dále vysvětlil možné důsledky při konstatování oboustranně fingovaného manželství, konkrétně trestněprávní důsledky. Žalovaný sice nepodal na manželku stěžovatele trestní oznámení, nicméně ji označil za podvodníka a zasáhl do jejích práv. V případě konstatování jednostranně fingovaného manželství se jedná o *paternalistickou* urážku manželky.

[7] Stěžovatel dále nesouhlasí s posouzením unesení důkazního břemene v bodě 38. napadeného rozsudku. Krajský soud přenáší důkazní břemeno ohledně pravosti manželství na stěžovatele a jeho manželku, což je nepřijatelné a v rozporu s judikaturou NSS

pokračování

a rozsudkem č. j. 6 Azs 141/2021-34. Neunesení důkazního břemene má jít k tíži toho, kdo důkazní břemeno má, tedy správního orgánu, i přes nesoučinnost těch, kteří k tomu nejsou z právního hlediska povinni. Více důkazů si žalovaný mohl sehnat jakýmkoliv způsobem, např. dalšími pobytovými kontrolami dle § 167 odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců či dalšími výslechy dle § 169j zmíněného zákona. Stěžovatel připouští, že byli s manželkou povinni poskytnout žalovanému součinnost, nicméně nebyli povinni mu předkládat doklady ohledně pravosti jejich manželství. Došlo k nerespektování zásady *in favorem matrimonii* (viz rozsudky NSS ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015-40, či č. j. 6 Azs 141/2021-34, odst. [19]).

[8] Přestože krajský soud v bodě 37. napadeného rozsudku uvedl, že žalovaný byl rozsudkem č. j. 6 Azs 141/2021-34 vázán jen nepřímou, žalovaný na str. 4 napadeného rozhodnutí uznal vázanost tímto rozsudkem. Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku nevyslovil nepřezkoumatelnost či nedostatečné zjištění skutkového stavu, nýbrž provedl právní hodnocení zjištěného stavu a zkonstatoval, že důkazní břemeno ze strany správního orgánu o účelovosti manželství nebylo uneseno, tedy vyslovil, že manželství není účelově uzavřené. Žalovaný neměl v reakci na rozsudek kasačního soudu reagovat tak, že své úvahy „lépe“ zformuluje a zopakuje, nýbrž měl uznat, že neunesl důkazní břemeno, že manželství není účelově uzavřené, nebo měl obstarat nové důkazy, na základě kterých by jeho závěry byly obhajitelné. V napadeném rozhodnutí a rozsudku se však důkazní situace zásadněji nezměnila, došlo pouze k aktualizacím pohovorů. Dle stěžovatele se však ani tímto žalovanému nepodařilo unést důkazní břemeno a nerespektoval rozsudek č. j. 6 Azs 141/2021-34. O tomto svědčí i fakt, že žalovaný odkazuje na bod 21. rozsudku šestého senátu zdejšího soudu, ale ani jednou na bod 30.

[9] Stěžovatel dále poukázal na to, že česky umí trochu, je schopen „lámanou“ češtinou s chybami odpovídat, což značí o jeho velkém úsilí a zájmu. Dále přisuzuje menší váhu indikativnímu kritériu společného jazyka díky umělé inteligenci. Závěr, že se stěžovatel s manželkou připravují na výslechy, svědčí o tom, že jsou schopni efektivně komunikovat i o velmi komplikovaných záležitostech.

[10] Žalovaný ve svém vyjádření považuje kasační stížnost za nepřijatelnou, neboť nemůže být zasaženo do hmotných práv stěžovatele, jelikož se již nachází na území České republiky, dále otázka způsobu účelového sňatku není pro nyní projednávanou věc relevantní a krajský soud nezatížil svůj rozsudek vadou nepřezkoumatelnosti. Dále žalovaný uvedl, že správní orgány zjistily skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Naopak stěžovateli se nepodařilo odstranit pochybnosti o vedení společné domácnosti, intenzitě a kvalitě společného vztahu a vzájemné komunikace manželů. Správní orgány se zabývaly všemi indikativními kritérii účelového manželství, žádost stěžovatele posuzovaly eurokonformně a v souladu se zásadou uvedenou v § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Dále konstatoval, že rozsudkem č. j. 6 Azs 141/2021-34 byl vázán nepřímou, ale respektoval jej. Dle žalovaného provedení pohovoru se stěžovatelem a jeho manželkou bylo dostatečné a jedná se o stěžejní důkaz. „Bezchybnost odpovědí“ nešla stěžovateli k tíži, žalovaný pouze přihlédl k tomu, že se jednalo o opakovanou žádost stěžovatele a nebylo jej možné otázkami zásadně překvapit. Žalovaný závěrem navrhl kasační stížnost odmítnout pro nepřijatelnost, případně zamítnout.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[11] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, z důvodů, které zákon připouští, a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 102 a násl. s. ř. s.).

[12] Nejvyšší správní soud se následně zabýval otázkou přijatelnosti kasační stížnosti ve smyslu § 104a s. ř. s., tedy otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Jedná se totiž o věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce (§ 31 odst. 2 s. ř. s.).

[13] Podstatný přesah zájmů stěžovatele Nejvyšší správní soud vymezil již v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS (k uplatnitelnosti zde vyslovených názorů na současnou úpravu srov. např. rozsudek NSS ze dne 10. 6. 2021, č. j. 1 As 124/2021-28). Podstatný přesah bude dán pouze v případech, kdy se kasační stížnost (1) týká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny v judikatuře Nejvyššího správního soudu anebo (2) právních otázek řešených dosavadní judikaturou rozdílně. Podstatný přesah zájmů stěžovatele bude dán (3) rovněž v případě potřeby učinit odklon od ustálené judikatury. Konečně bude kasační stížnost přijatelná (4) tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[14] V nyní projednávané věci bylo při posouzení přijatelnosti kasační stížnosti stěžovatele rozhodné, že v dosavadní judikatuře kasačního soudu nebyla plně řešena právní otázka, zda v případě neudělení krátkodobého víza dle § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců z důvodu obcházení zákona uzavřením účelového manželství je nezbytné posoudit, zda se jedná o oboustranně či jednostranně fingované manželství. Nejvyšší správní soud tedy shledal, že kasační stížnost je přijatelná, a proto přistoupil k meritornímu přezkumu kasační stížnosti.

III.a Nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, resp. napadeného rozhodnutí

[15] Stěžovatel v kasační stížnosti namítal nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, resp. napadeného rozhodnutí, jelikož žalovaný nevyjasnil otázku, zda se v případě stěžovatele a jeho manželky jedná o oboustranně či jednostranně fingované manželství. Dle stěžovatele krajský soud přezkoumal nepřezkoumatelné rozhodnutí žalovaného, proto zatížil nepřezkoumatelností i svůj rozsudek.

[16] Ke kasačnímu důvodu podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. kasační soud pro stručnost odkazuje na judikaturu ohledně posouzení toho, jaké vady naplňují tento kasační důvod (viz např. rozsudky NSS ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS, ze dne 13. 6. 2007, č. j. 5 Afs 115/2006-91, nebo ze dne 13. 7. 2022, č. j. 7 As 342/2020-30, odst. [8]).

[17] Článek 35 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (dále jen „Směrnice“) umožňuje členským státům přijmout potřebná opatření k odeprání, pozastavení nebo odnětí jakéhokoli práva přiznaného touto směrnicí v případě zneužití práv nebo podvodu, například účelových sňatků.

pokračování

[18] Dle § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců se cizinci, který žádá o krátkodobé vízum jako rodinný příslušník občana Evropské unie, vízum neudělí, pokud bylo prokázáno, že se dopustil obcházení zákona s cílem získat toto vízum tím, že účelově uzavřel manželství.

[19] Důsledek neudělení krátkodobého víza má postihnout pouze žadatele, který vstoupil do sňatku výlučně za účelem získání práva volného pohybu a pobytu, na které by jinak neměl nárok (bod 4.2 sdělení Evropské komise ze dne 2. 7. 2009 č. KOM(2009) 313). Proto dle Nejvyššího správního soudu postačí, když správní orgány na základě důvodných pochybností o opravdovosti manželství zjistí, že alespoň jeden z manželů, tedy žadatel, vstoupil do svazku za účelem získání práva na svobodný pohyb a pobyt pro státního příslušníka třetí země, nikoliv za účelem uzavření opravdového manželství. Z dotčeného ustanovení zákona o pobytu cizinců ani ze Směrnice nevyplývá, že by správní orgány měly zjišťovat, zda se na obcházení zákona měl/a podílet manžel/ka žadatele. Opačný závěr by byl ve prospěch takového žadatele, který vstoupil do manželství za primárním účelem získat právo na svobodný pohyb a pobyt, nicméně druhý manžel bezpodmínečně věřil v opravdovost manželství. Za takové situace by oboustranně fingované manželství nemohlo být nikdy prokázáno a žadateli by muselo být uděleno pobytové oprávnění jen proto, že druhého z manželů úspěšně využil. Tento přístup by však byl v rozporu s cílem článku 35 Směrnice, kterým je zamezení pohybu a pobytu žadatelům, kteří se dopustili zneužití práva či podvodu. Námitka stěžovatele týkající se možných trestněprávních a jiných důsledků vyjasnění výše nastolené otázky není pro rozhodnutí o (ne)udělení krátkodobého víza relevantní.

[20] Z těchto důvodů skutečnost, že žalovaný v napadeném rozhodnutí výslovně nevymezil, zda se v případě stěžovatele a jeho manželky jedná o manželství jednostranně či oboustranně fingované, nezpůsobuje nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, a tedy ani rozsudku. Z napadeného rozhodnutí vyplývá, že žalovaný na základě indikačních kritérií, kterými se bude kasační soud blíže zabývat níže, dospěl k závěru, že stěžovatel uzavřel manželství pouze za účelem vstupu a pobytu na území České republiky. Napadené rozhodnutí a rozsudek jsou přezkoumatelné.

[21] Dle Nejvyššího správního soudu krajský soud též reagoval na všechny žalobní námitky, z odůvodnění napadeného rozsudku je patrné, z jakých skutečností vycházel a jakými úvahami se při svém rozhodování řídil. V tomto ohledu je tedy napadený rozsudek přezkoumatelný.

III.b Otázka důkazního břemene

[22] Stěžovatel brojí proti závěru krajského soudu v bodě 38. napadeného rozsudku, ve kterém dle stěžovatele krajský soud fakticky přenesl důkazní břemeno na něj, nikoliv na správní orgán.

[23] V první řadě kasační soud poukazuje na to, že krajský soud ve zmíněném bodě napadeného rozsudku konstatoval, že správní orgány mají povinnost prokázat účelovost uzavření manželství. Nicméně rovněž uvedl, že neposkytnutí součinnosti může nasvědčovat nepravdivosti tvrzení stěžovatele a jeho manželky. Takové tvrzení je v souladu s judikovaným závěrem zdejšího soudu, že nedoložení informací, které má žadatel

pravděpodobně k dispozici a které by mohly rozptýlit možné pochybnosti, může jít při posuzování daného manželství žadateli k tíži (srov. rozsudek NSS ze dne 24. 8. 2023, č. j. 10 Azs 86/2023-51, odst. [14], shodně také bod 3.3 sdělení Evropské komise ze dne 26. 9. 2014 č. KOM[2014] 604).

III.c Posouzení indikačních kritérií

[24] Žalovaný i krajský soud vycházeli při posuzování účelovosti uzavření sňatku ze Směrnice a ze sdělení Evropské komise ze dne 26. 9. 2014 a ze dne 2. 7. 2009, které obsahuje indikativní kritéria poukazující na to, že zneužití práva uzavřením účelového sňatku je spíše nepravděpodobné (pozitivní kritéria), nebo spíše pravděpodobné (negativní kritéria). Tato kritéria slouží jako vodítko pro učinění závěru o účelovosti uzavření sňatku (viz rozsudky NSS č. j. 4 Azs 228/2015-40, odst. [50], ze dne 23. 11. 2017, č. j. 7 Azs 326/2017-21, odst. [28], ze dne 26. 9. 2018, č. j. 10 Azs 68/2018-39, odst. [16] a [17], a č. j. 10 Azs 86/2023-51, odst. [12]).

[25] Žalovaný i krajský soud postupovali v souladu s výše uvedenou judikaturou kasačního soudu, pozitivní i negativní kritéria vzali v potaz a zhodnotili je. Žalovaný dbal na požadavky a vytýkané pochybení v rozsudku č. j. 6 Azs 141/2021-34, přestože se tento rozsudek týkal předchozí žádosti o krátkodobé vízum stěžovatele. Kasační soud v tomto rozsudku žalovanému vytknul, že nemohl závěr o účelovosti manželství zakládat na nejasnostech, které mohly být dodatečnými pohovory objasněny, a nevyhodnocoval zjištěné skutečnosti v celkovém kontextu (nezohlednil pozitivní indikativní kritéria). Nejvyšší správní soud nesouhlasí se stěžovatelem, že rozsudek šestého senátu vyslovil věcný závěr, že manželství mezi stěžovatelem a jeho manželkou není účelové.

[26] Žalovaný a krajský soud v nyní projednávané věci konkrétně vzali v potaz skutečnosti svědčící ve prospěch manželů jako je délka vztahu trvajících od roku 2017, dobrá vzájemná znalost, rozpory v pohovorech dílčího charakteru, zdravotní stav manželky a možné překážky cestování kvůli epidemii covid-19. Posoudili i negativní kritéria, a to krátkodobou známost před uzavřením sňatku v roce 2018, seznámení prostřednictvím české internetové seznamky, věkový a kulturní rozdíl, pouze jediné osobní setkání po svatbě (celkově se za dobu trvání vztahu jednalo o čtyři setkání v délce několika dnů), nedostatek součinnosti k odstranění pochybností (např. nedoložení četnosti vzájemné komunikace), snahu stěžovatele dostat se do schengenského prostoru (stěžovatel v minulosti plánoval cesty do různých zemí Evropy).

[27] Přihlédli k aktualizacím pohovorů se stěžovatelem a jeho manželkou provedeným prvoinstančním orgánem, které objasnily, zda se manželé shodují v základních otázkách týkajících se jejich vztahu a osob samotných. Z aktualizacích pohovorů vyplynulo, že manželé nemají společný komunikační jazyk. Manželkou přiložený předem připravený text v angličtině nemohl odstranit pochybnosti o znalosti anglického jazyka, text psaný stěžovatelem při aktualizacím pohovoru zjevně neodpovídal zadání, stěžovatel nikterak neprokázal, že se učí česky s lektorkou. Dle kasačního soudu o velkém úsilí a zájmu učit se česky, jak tvrdí stěžovatel v kasační stížnosti, nelze hovořit, pokud se manželé znají od roku 2017, přesto stěžovatel v době podání žádosti v roce 2023 nebyl schopen ani základního dorozumívání se v českém jazyce. Není důvodná ani kasační námitka, že možnost využívání umělé inteligence snižuje váhu kritéria společného komunikačního jazyka. Žalovaný

pokračování

stěžovateli nevytknul to, že by při komunikaci s manželkou používal překladáč či jinou umělou inteligenci. Pouze shledal, že manželé nesdílí žádný společný komunikační jazyk, ani na nízké úrovni. Navíc měl relevantní pochybnosti o tom, jakým způsobem a jak často spolu manželé komunikují, přičemž kritérium společného komunikačního jazyka nebylo jediným kritériem směřujícím k zamítnutí žádosti. Na základě výše uvedených skutečností, které správní orgány a krajský soud posuzovali v celkovém kontextu, ani skutečnosti, že se manželé připravovali na pohovory se správními orgány, nemůže vyvrátit závěr o účelovosti manželství.

IV. Závěr a náklady řízení

[28] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů kasačním námitkám nepřisvědčil a neshledal ani vadu, ke které by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Kasační stížnost proto zamítl podle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s.

[29] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. listopadu 2025

JUDr. Radan Malík
předseda senátu